

SZÍV ERNŐ

Az árva rádió

Hogy a rádió mivel függ össze, hát persze, mindennel, ami él és mozog. Nagypám nagy asztali rádiója még működött kisiskolás koromban, lehetett csavargatni, adásvételt játszani, bejelentkezni és kijelentkezni, jelenteni és kémadásokat adni, miközben olyan titokzatos szavakat lehetett leolvasni az állomáslapról, mint Luxemburg vagy Zágráb, Moszkva vagy London.

Aztán lesz nekem is rádióm, előbb egy hagyományos Szokol a Körkapcsolások miatt, és ami most egy berlini polcon áll már vagy huszonöt éve, elvittem egy novella miatt – Kutuzov unokája – Katharinának, aki a szerkesztőm volt, föltette a német kiadások mellé. Azóta ott van. Kamaszodva szert tehettem egy kis, fehér Sanyóra. Ásom a kurva kertet, röhög rajtam lótetű, göröngy, a tarack alágabalyodó, erős gyökérhaja, közben hallgatom az Emerson Lake and Palmertől a Fanfárok egy egyszerű emberét, ez mi, úristen, ilyen zene. Efféle alulképzett, kis teljesítményű rádiókkal a Szabad Európát, Csekét soha nem lehetett befogni. Valahogy talán belekavarodik az éterbe néhány foszlány a diktatúráról, oroszok, ellenzék, 1956. A Szabad Európa csak Karcsinál hallgatható, és ha megtaláljuk, pontosan fölfogható, hogy van, hogy lehetséges egy másféle hang, egy másféle lejtés és intonáció, egy másféle értelmezés, egy másféle megközelítés, olyan, hogyan is mondjam csak, ami vagány. Ami igazán az. Szabad, mert természetes. A szabadság az az, hogy pofázhatsz, pedig ez nem föltétlenül pofázás, hanem inkább a nem szabálykövető, az értelmet nem a fegyelmezőssel rendben tartó artikuláció, megfontolod, de nem úgy. Lefekvés után, már saját szobában, még hallgatom mindig a kis Sanyót, hallgatni egy francia lány sóhajtozását, majd a nyilvánvalóan bekövetkező szép és mintha fájdalmas orgazmusát – Zsötem –, ami alatt már magam is hasonló utakon járok, és mire neki jó lesz, nekem is az lesz, és akkor, mintegy ráadásként megszólal egy akcentusos magyar hang, kifejezetten furcsa, mert albán. Rádió Tirana. Annak a magyar hangja. Hogy van ilyen is. Rádió Tirana. Kis sárga, kínai fiúk diktálják a dikciót, honnan, a messzi Pekingből. Furcsa egy kritika, nem? Hogy balról? Értem is, nem is. Néhány év múlva egy ceglédi őrtonyban, hol éppen egy kilóhetetlen ágyúlövedékekkel telerakott raktárra ügyelek, az éjben egyszerre csak meghallom Kölnt beszélni magyarul. Bejön. A kölni magyar hang. Ilyen is van, őrület. És aztán Szegeden, újabb egy-két év múlva, és ez már a csernobili idők ideje, mit hallgatok a Bihari utca konyhájában. Nem is tudom még, de talán Balázs Attilát, Sebők Zolit, olykor. Lehet. Vagy nem. Mindenesetre nem a Petőfi vagy más magyar csatorna, hanem az újvidéki társaság hangja. Hogy megint rálel az ember egy szabadabb, tágasabb, kevésbé belszagú, színes huzatokat röptető nyelvre, mintha hallanám, pedig nem hallhatom, hogy azt mondja egy reszelős hang Topolyáról, Palicsról, Szabadkáról, Újvidékről, hogy nekünk is van tengerünk. Nekünk van tengerünk. És aztán megszólal a Bijelo Dugme.